

RES Midden-Holland

Gebiedsbeschrijving **A12/Boerderijweg/Enkele Wiericke**

Gemeente Bodegraven Reeuwijk

Type zoekgebied: Langs infrastructuur / Landschapstype: Veenweidegebied

Oppervlakte zoekgebied: 18 hectare

Landschapskenmerken

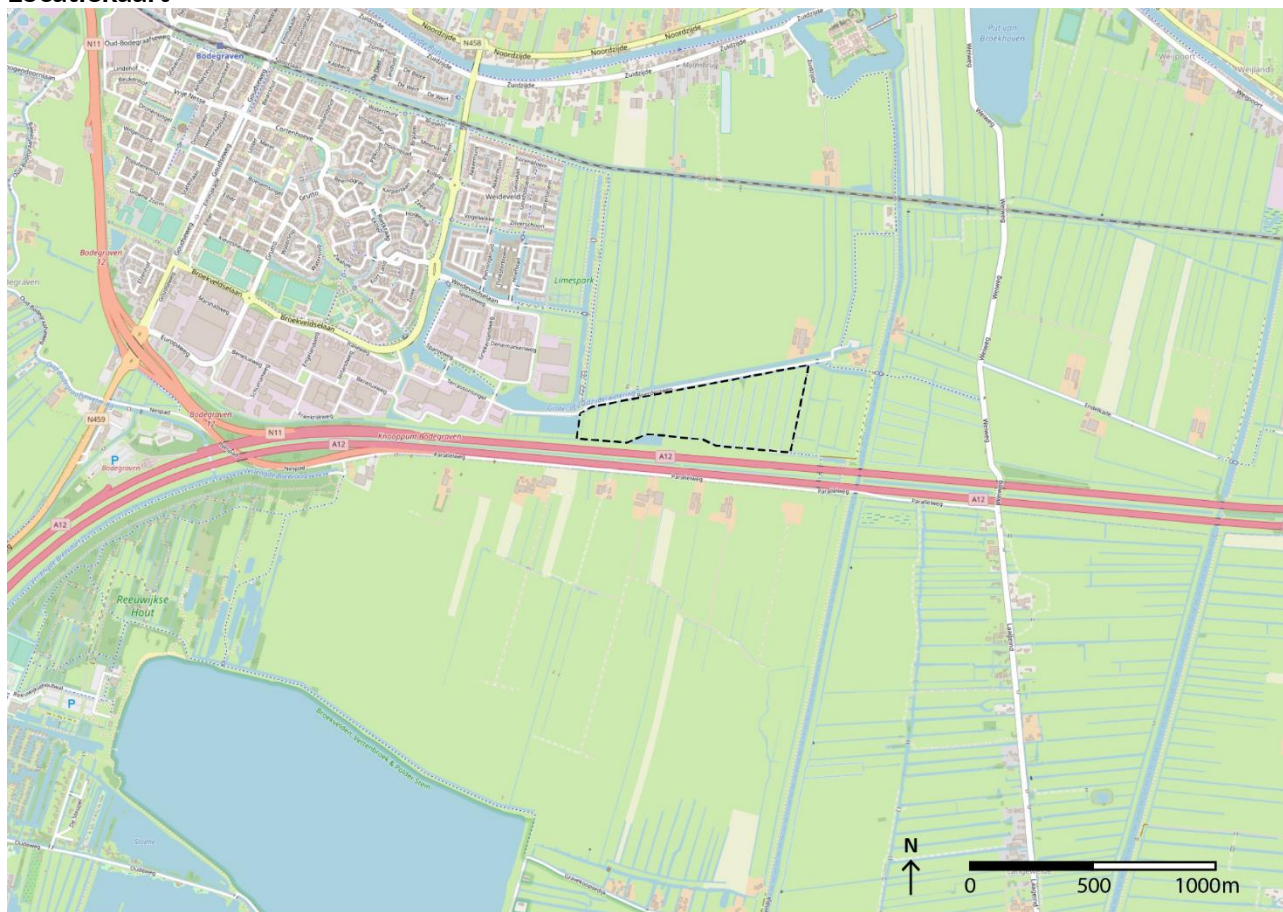

Afb. Foto's van de locatie en directe omgeving

Algemene landschappelijke kenmerken op hoofdlijn

Het landschap van het zoekgebied A12/Boerderijweg/Enkele Wiericke behoort tot het kenmerkende veenweidelandschap van het Groene Hart en is het enige 'venster' waar vanaf de rijksweg in 360 graden het veenweidelandschap dat het noordelijk en zuidelijk deel van het Groene Hart kan worden beleefd. Het veenweidegebied wordt gekenmerkt door de slagenverkaveling met lange en smalle kavels en relatief brede sloten met hoge waterstanden. Het gebied heeft een zeer open karakter, waarvan het deel tegen de Enkele Wiericke aan een belangrijk weidevogelgebied is.

Locatiekaart

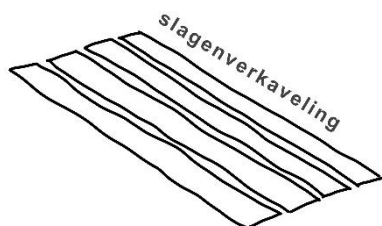
Afb. Locatie (stippellijn) van het zoekgebied in de huidige situatie

De locatie wordt ruimtelijk begrensd door de Boerderijweg (ten noorden), een natuurgebied en de Enkele Wiericke (ten oosten), de A12 (ten zuiden) en een waterplas (ten westen). Grenzend ten noorden aan het zoekgebied loopt een fietspad in oost-west richting.

Landschappelijke kenmerken en waarden

De hieronder beschreven landschapskenmerken en waarden zijn gebaseerd op de methode 'landschap en duurzame energie' van het rijk, het provinciale gebiedsprofiel en de cultuurhistorische waardenkaart. Deze beschrijvingen zijn toegespitst op het zoekgebied en vormen de toelichting op de context waarin zon-opland al dan niet wordt gerealiseerd. Deze kenmerken en waarden zijn de basis en als zodanig vertaald in de 'Gebiedsspecifieke inpassingsvoorwaarden' in het tweede deel van deze gebiedsbeschrijving.

Het zoekgebied is onderdeel van het veenweidelandschap in het Groene Hart en een uitgebreide beschrijving van de kenmerken zijn onderdeel van het Provinciaal Gebiedsprofiel Gouwe Wiericke. Het meest oostelijke deel van het zoekgebied kent een hogere waterstand. De provincie hanteert ambities voor het behoud van de leesbaarheid van het landschap, waarvan de meest relevante in relatie tot de ontwikkeling hieronder worden benoemd:

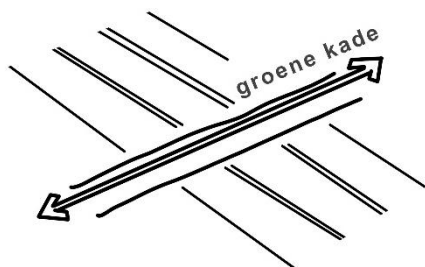
Slagenverkaveling

- Behouden en versterken van de aanwezigheid en samenhang tussen alle onderdelen binnen het veenweidegebied: ontginningssassen, waterlopen, kavelstructuren, kades, tiendwegen, petgaten en geriefbosjes.
- Herkenbaar houden van gave, oorspronkelijke verkavelingspatronen van middeleeuwse ontginningen, met karakteristieke langgerekte percelen, poldersloten en weteringen.
- Behouden en versterken van het contrast tussen het open polderlandschap en verdichte zones zoals oeverwallen en linten.

Afb. Landschappelijke kenmerken Gebiedsprofiel Gouwe Wiericke: Van links naar rechts: Herkenbaar waterrijk veen(weide), Water als structuurdrager, Weg door stad en land (boven) Kwaliteit van de dorpsrand, vrijetijdslandschap en Identiteitsdrager Zuid-Holland (onder).

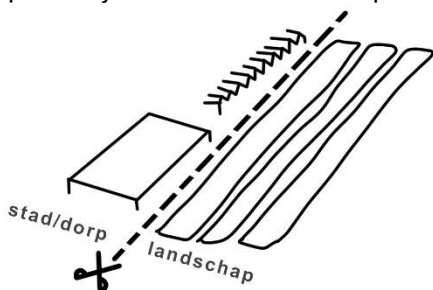
Kades zijn lage dijken die het water keren tussen poldercompartimenten met verschillende waterpeilen. De Boerderijweg heeft een waterstaatkundige functie en een ontsluitingsfunctie voor auto's, fietsers en voetgangers. Ruimtelijk markeert de kade de landscheiding van een ontginningsblok. De kade is niet beplant, mogelijk vanwege het aangrenzende weidevogelgebied, om de aanwezigheid van predatoren te voorkomen. De ambities uit het Provinciale Gebiedsprofiel Gouwe Wiericke aangaande dit onderwerp zijn:

De kade: Boerderijweg.

- Karakteristieke beplanting (knotwilgen) handhaven en aanvullen.
- Bij aanpassingen aan bestaande wegen wordt het profiel van onderliggende dijken en kades gehandhaafd.
- De toegankelijkheid van het gebied wordt behouden of verbeterd.
- Koppelen van cultureel erfgoed (zoals de Wierickes) aan het recreatief routenetwerk en (aanleg)voorzieningen voor kano's koppelen aan fiets- en wandelnetwerk.
- Behouden van de openheid en het groene karakter, de kade als 'contramal' van het lint: geen bebouwing toevoegen.

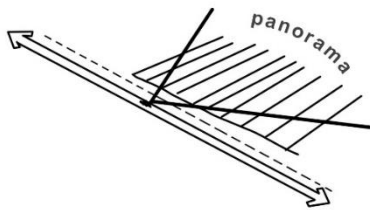
Bodegraven heeft een sterke grens met het landschap door het vasthouden van één van de strakke lijnen van de slagenverkaveling aan te houden en de groene begrenzing met het Liniepark. Alles oostelijk is het oorspronkelijke veenweidelandschap.

Kwaliteit van de stads- en dorpsrand.

- Ontwikkelingen worden geïntegreerd ontworpen en sluiten zo veel mogelijk aan bij de ruimtelijke kwaliteit van het aangrenzende (veenweide)landschap.
- Toegankelijkheid van het landschap vergroten door recreatieve routes vanuit de woongebieden via de groenzones door te trekken naar het landschap.

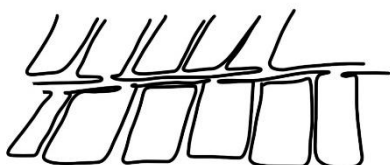
De Rijksweg A12 is dominant op de topografische kaart en afhankelijk van de windrichting ook zeker wanneer men zich vlak bij de infrastructuur begeeft, maar zelfs op de relatief korte afstand tot de snelweg vanaf de Boerderijweg (200 tot ruim 400 meter afstand) is het vooral de aaneengesloten eenheid van veenweidegebied dat de beleving overheerst.

Weg door stad en land: panorama A12.

- Verrommeling van het landschap langs de auto(snel)weg zoveel mogelijk voorkomen

Ten noorden van de boerderijweg en in het westen van het plangebied liggen hoofdwatgangen die tochten worden genoemd. Ze hebben een recht tracé en zijn breder dan de overige watgangen.

water als structuurdrager

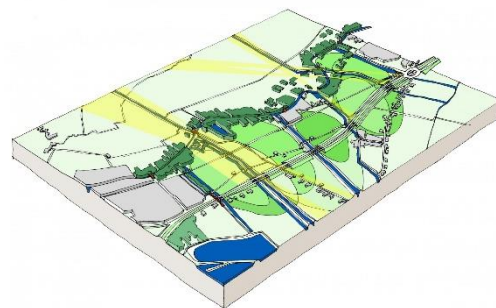
Water als structuurdrager.

- Lengtesloten zijn beeldbepalend, deze handhaven en de zichtbaarheid versterken.
- Verschil tussen hoofdwatgangen in de droogmakerij en de veenweide behouden en versterken.
- Eventuele waterbergingsopgaven gebruiken om de landschappelijke structuur te versterken, bijvoorbeeld door tochten te verbreden.

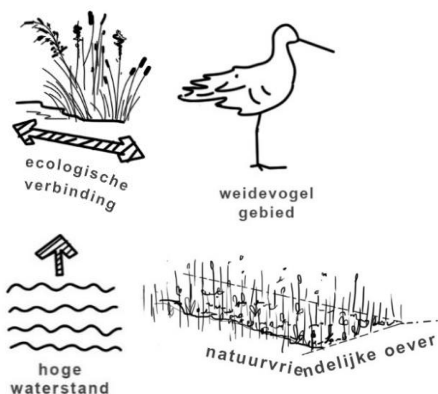
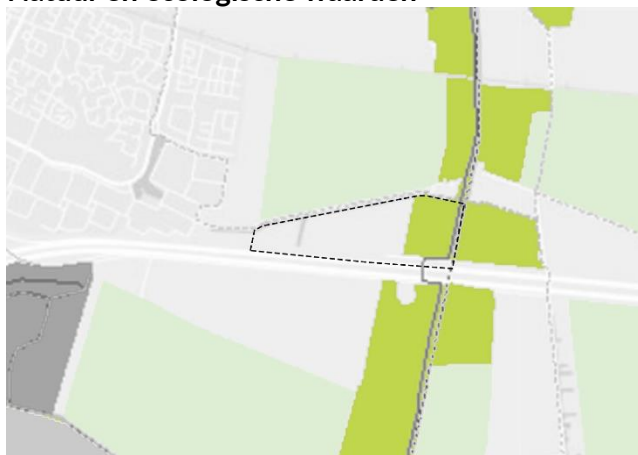
Bijzondere ruimtelijke waarden

Het Venster Bodegraven-Woerden is het kleinste deelgebied van het Groene Hart, maar vervult een belangrijke schakelfunctie. Het venster is het laatste open stuk in de meer verdichte en verstedelijkte Oude Rijnzone. (bron: Stichting Groene Hart)

Het open veenweide landschap strekt zich uit aan twee zijden van de A12 vanaf de groene grens met bedrijventerrein Broekvelden in Bodegraven tot aan de bebouwingsgrens van Molenvliet in Woerden.

Natuur en ecologische waarden

Afb. Weidevogel en natuur netwerk nederland gebieden

De algemene natuur en ecologische waarden van veenweidegebieden staan goed beschreven in het gebiedsprofiel Gouwe Wiericke. Kenmerkend zijn de slagenverkaveling met lange en smalle kavels en relatief brede sloten met hoge waterstanden. Het oorspronkelijke verkavelingspatroon is goed bewaard gebleven. Extra aandacht voor natuurvriendelijke oevers en waterbeheer door peilhoogtebeheer zijn alom onderdeel van het gehele veenweidegebied. In en om het zoekgebied is dit specifiek het geval in het meest oostelijk deel. Circa 300 meter vanaf de Enkele Wiericke is een natuurgebied dat de ecologische verbinding maakt tussen de Reeuwijkse Plassen en de Nieuwkoopse plassen als onderdeel van het Natuur Netwerk Nederland (NNN): Natuurontwikkeling Abessinie Zuidzijderpolder door Staatsbosbeheer. Specifiek dit oostelijk deel betreft nat schraalland, kruiden- en faunarijk grasland en vochtig hooiland met natuurvriendelijke oevers, rietkragen en moerasstroken.

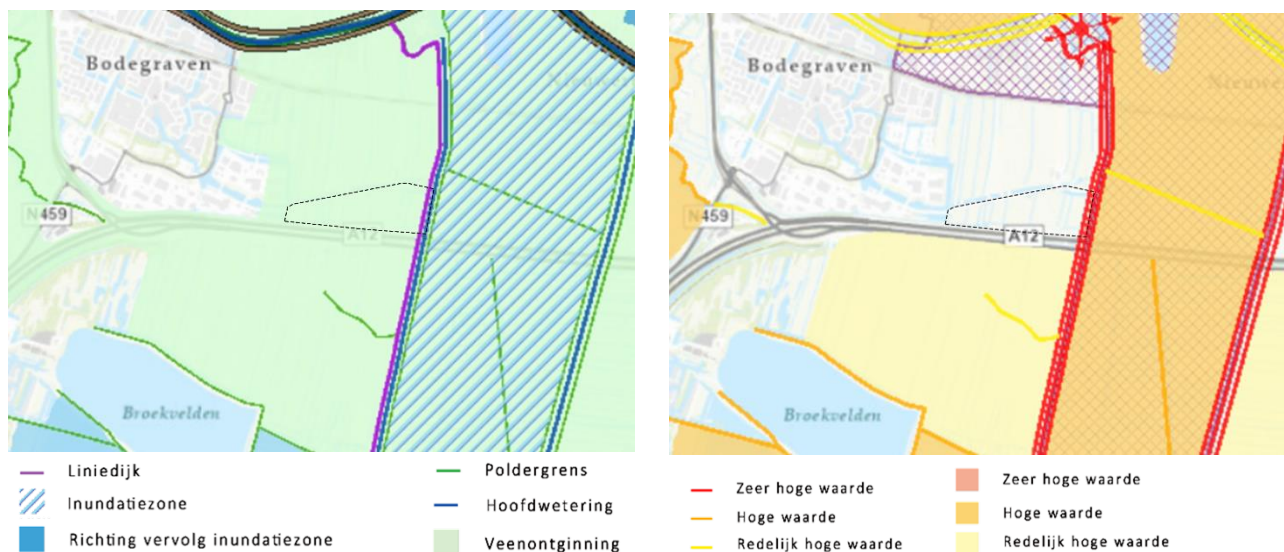
Recreatie waarden

De Boerderijweg is naast toegangsweg voor enkele boerderijen vooral ook een doorgaand fietspad. Het Hazenpad staat haaks op de Boerderijweg en vormt de fietsverbinding naar de Reeuwijkse Plassen vanaf deze kant van Bodegraven. Dit fietspad vormt tevens de grens met het veenweidegebied van het zoekgebied waar hogere natuurwaarde en weidevogelbescherming op van toepassing is. Fietsers hebben bij het passeren van de Enkele Wiericke een fenomenaal uitzicht vanaf de brug over de hooggelegen wetering. Het maakt het hier mogelijk om 360 graden veenweidegebied om je heen te beleven.

wandelen, fietsen, vissen

Cultuurhistorische waarden

Afb. Cultuurhistorische Waardenkaart Zuid-Holland; Landschappelijke kenmerken (links) en Landschappelijke waarden (rechts) uit CHW Provincie Zuid-Holland

De veenontginning met lange smalle percelen in een ritme met de sloten aan weerszijde van de kavel zijn het sterkste kenmerk van de locatie en de wijdere omgeving en regio. Dit zeer herkenbare ritme van sloten en overwegend grasland heeft een zeer hoge leesbaarheid van de landschapsstructuur en ruimtelijke kwaliteiten.

Veenontginning, algemeen

De veenontginningen zijn vanaf de 11e eeuw ontstaan, toen vanaf een ontginningsbasis (rivier of gegraven wetering) de veenwildernis systematisch werd ontgonnen. Zo ontstond een verkaveling die nog altijd karakteristiek is voor het veenlandschap: lange (smalle) stroken, van elkaar gescheiden door (afwaterings)sloten, met de boerderij op de kop van de kavel. De stroken liggen evenwijdig aan elkaar.

Poldergrens

Het Zuid-Hollandsche landschap is opgebouwd uit een groot aantal polders. Deze afwateringseenheden zijn vanaf de Middeleeuwen tot stand gekomen. De polders vormen met hun belangrijkste landschappelijke onderdelen en enkele zeer kenmerkende elementen het poldersysteem. De poldergrenzen kunnen de vorm hebben van een sloot, watergang, kade of dijk.

Ten oosten van het zoekgebied ligt het inundatiegebied van de Oude Hollandse Waterlinie met de Enkele Wiericke als begrenzing van het vroeger strategisch in te zetten inundatiegebied. Dit landschappelijke kenmerk hangt sterk samen met het Fort Wierickerschans op het raakpunt van Enkele Wiericke en Oude Rijn. In het Provinciale Gebiedsprofiel Gouwe Wiericke wordt de hoge waardering voor dit cultuurhistorisch landschapselement ook toegelicht: De Oude Hollandse Waterlinie is de eerste belangrijke verdedigingslinie van Nederland geweest. Zij is na de inval van de Franse troepen in 1672 geperfectioneerd. Met de ontwikkeling van de Nieuwe Hollandse Waterlinie in de 19e eeuw, die meer naar het oosten ligt, verloor de oude linie zijn functie. Het gevolg daarvan was dat vrijwel alle onderdelen in de loop der jaren verdwenen of minder zichtbaar zijn geworden. Het traject tussen Oude Rijn en Hollandsche IJssel is een van de weinige plekken waar de Oude Hollandse Waterlinie als structuur nog te herkennen is. Als onderdelen van de Oude Hollandse Waterlinie zijn bewaard gebleven: Fort Wierickerschans en de Enkele en Dubbele Wiericke. Beide begrenzen Polder Lange Weide, deze polder kon als inundatiegebied onder water gezet worden.

Historisch-landschappelijke lijnen

Bij de waardering van landschappelijke lijnen is vooral gelet op de gaafheid van het historische lijnelement (bv. profiel van een dijk of kanaal) en eventueel ook op de samenhang met andere elementen (bv. polderkades met weteringen en tiendwegen). Vanwege hun zeldzaamheid (bijzondere functie) en hoge gaafheid is een aantal karakteristieke elementen als 'zeer hoog' gewaardeerd. De Nieuwe Hollandse Waterlinie, en de Enkele Wiericke als een van deze lijnen hoort daarbij.

De cultuurhistorische waarden van het landschap als geheel op deze plek is hoog omdat direct aanliggende landschap met het inundatiegebied van de Oude Hollandse Waterlinie en de hoger gelegen Enkele Wiericke noemenswaardig uniciteit vertegenwoordigd en de gaafheid van het veenweidelandschap als geheel van dit aspect van hoge waarde is.

Archeologische kenmerken en waarden

■ Oude stroomgordels en geulafzettingen inclusief buffers

■ Komafzettingen met Veen

■ Oude Zeeafzettingen met Veen,

— Limeszone - trace vastgesteld

— Limeszone - trace verondersteld

■ Stads- of dorpskern, bewoning in de middeleeuwen

■ Redelijke tot hoge trefkans op archeologische sporen

■ Terreinen van provinciaal belang

Afb. Cultuurhistorische Waardenkaart Zuid-Holland; Archeologische kenmerken (links) en Archeologische waarden (rechts) uit CHW Provincie Zuid-Holland

De twee aangrenzende strengen van het type stroomgordel of geulafzettingen hebben een redelijk hoog tot hoge archeologische verwachting.

Veen

Veen krijgt een lage tot zeer lage waardering vanwege de uiterst lage trefkans op archeologische sporen die met bewonings- of landgebruiksmogelijkheden samenhangen.

Stroomgordels/geulafzettingen

Stroomgordels/geulafzettingen, incl. crevassen redelijk hoog tot hoog; In de Kenmerkenkaart wordt in deze eenheid onderscheid gemaakt in drie diepteklassen waarop deze waarde bereikt kan worden. Aanvullend geldt de verwachting dat de ondiep gelegen stroomgordels een hogere dichtheid aan bewoningssporen hebben, terwijl daarentegen de dieper gelegen stroomgordels een lagere dichtheid aan bewoningssporen hebben. De redelijk hoog tot hoge verwachting geldt ook voor de buffers die aan weerszijden van de stroomgordels en geulafzettingen beneden 3 m - maaiveld voorkomen.

Het zoekgebied zelf heeft overwegend een lage archeologische verwachtingen omdat het in het Veen ligt. Er geldt een onderzoekspllicht voor plangebieden gelijk aan of groter dan 25.000 m² en ingrepen dieper dan 0,40 m beneden maaiveld. In de noordoosthoek van het gebied is een terrein met een zeer hoge archeologische verwachting (terreinen van provinciaal belang). Hiervoor geldt een onderzoekspllicht voor plangebieden gelijk aan of groter dan 50 m² en ingrepen dieper dan 0,35 m beneden maaiveld.

Ook heeft een deel van het gebied een hoge/middelhoge archeologische verwachting. Hiervoor geldt een onderzoekspllicht voor plangebieden gelijk aan of groter dan 500 m² en ingrepen dieper dan 0,40 m beneden maaiveld.

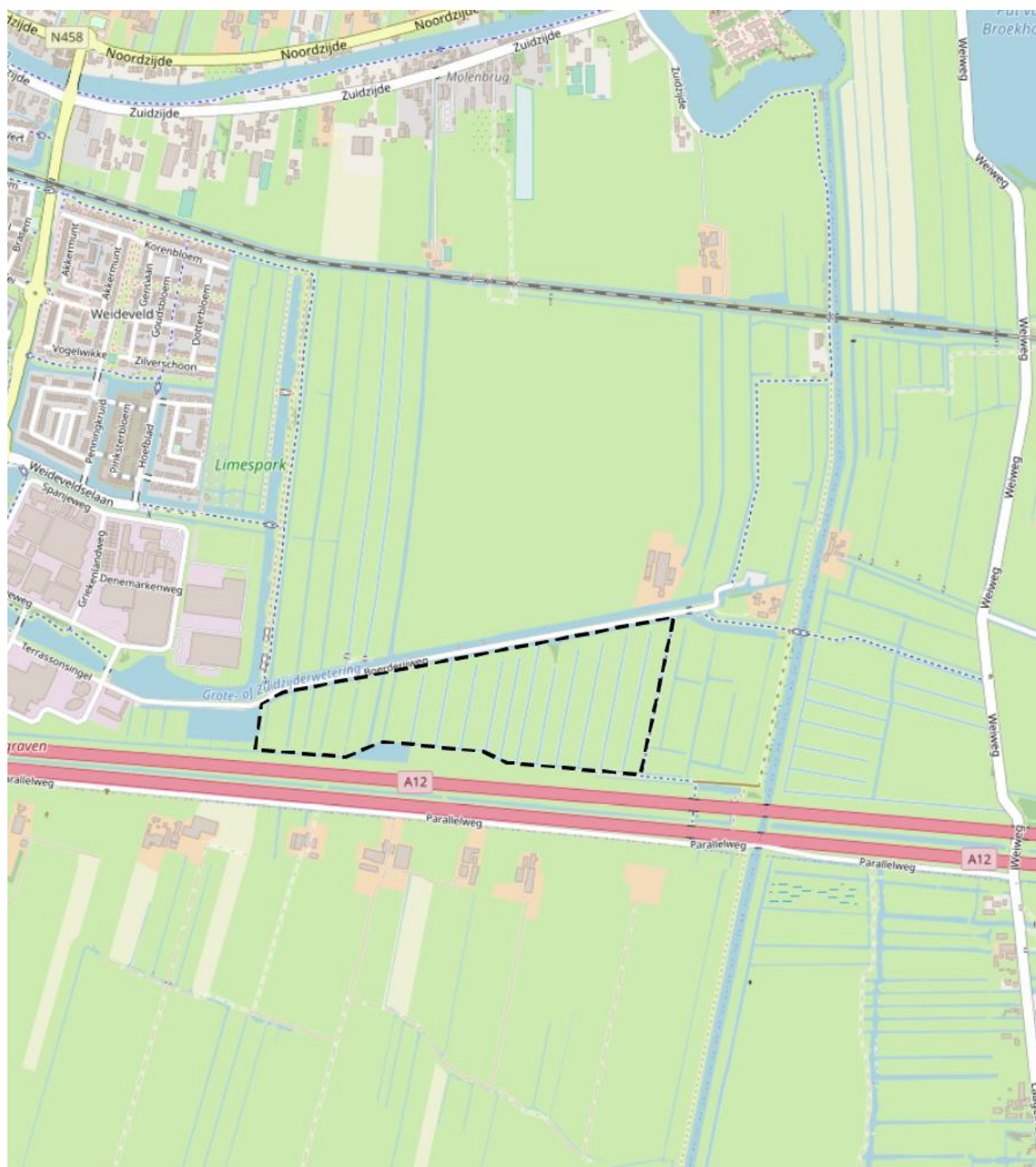
<https://atlas.odmh.nl/html5viewer/index.html?viewer=Atlas.Atlas&layerTheme=Archeologie>

Gebiedsbeschrijving A12/Boerderijweg/Enkele Wiericke

Gemeente Bodegraven Reeuwijk

Type zoekgebied: Langs infrastructuur / Landschapstype: Veenweidegebied
Oppervlakte zoekgebied: 18 hectare

Gebiedsspecifieke inpassingsvoorwaarden

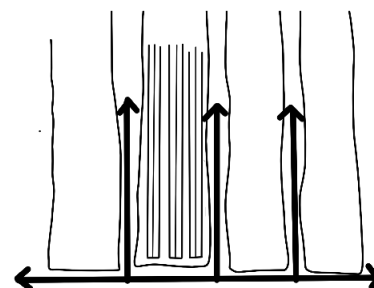

Afb. Locatiekaart van het zoekgebied

De Gebiedsspecifieke inpassingsvoorwaarden zijn leidend voor het inrichtingsvoorstel van een zon-op-land initiatief voor deze locatie. De inpassingsvoorwaarden zijn gebaseerd op de landschappelijke kenmerken en waarden zoals beschreven in het eerste deel van deze gebiedsomschrijving.

Configuratie

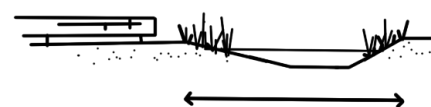
- Ontwikkelingen worden geïntegreerd ontworpen en sluiten zo veel mogelijk aan bij de ruimtelijke kwaliteit van het veenweidelandschap, waarbij de bestaande poldereenheden met hun begrenzingen leidend zijn.
- Oriëntatie van de zonnepanelen volgt volledig en exact het slagenlandschap. Het meest logisch is dat een oost-west opstelling bij benadering wordt gevolgd, zodat continue lijnen van PV-opstellingen kunnen worden gemaakt op de smalle percelen.
- Verspruingen van PV-opstellingslijnen zijn ongewenst.
- Extensieve PV-opstellingen met een maximale dekkingsgraad en dichtste pakking van maximaal 50% van het gebruikte oppervlakte land van een perceel, om te voorkomen dat de veenbodem uitdroogt en tegelijkertijd vegetatiegroei behouden blijft.
- Minimaliseer hoogte PV-opstelling (max. 100 cm - hoogste punt - boven het huidige maaiveld van het perceel) ten behoeve van de openheid van het landschap en zichtlijnen vanaf Boerderijweg en het fietspad over de opstelling en zicht op openheid.

Bestaande poldereenheden als leidraad nemen en oriëntatie van de zonnepanelen volgt slagenlandschap

Extensieve PV-opstelling met ruimte tussen de rijen

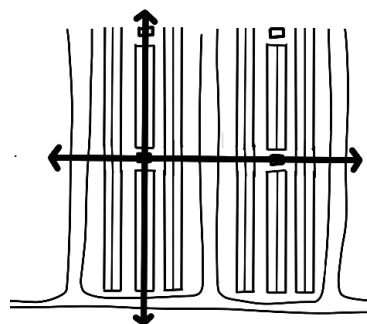
Voorkom hekwerk en afrastering, los op met brede sloten

Begrenzing, afscherming en landschapskwaliteit

- Voorkom hekwerk en afrastering, los de (on)toegankelijkheid op met sloten.
- De kleur van de zonnepanelen inclusief omlijsting is donker en mat. Daarnaast wordt er één type paneel toegepast in het gehele project.
- Minimaliseer verharding: onderhoudswegen, geen nieuwe parkeerplaatsen buiten het plangebied.
- Opgaande beplanting binnen een straal van 300 meter van het aangrenzende weidevogelgebied is ongewenst in verband met mogelijke predatoren.
- Alle bestaande watergangen respecteren (geen dempingen) en - zoals in huidige situatie opnemen in het inrichtingsplan. De zonnepanelen worden op minimaal 2 meter van de insteek van de watergang geplaatst.

Techniek en installatie

- Transformatorhuisjes hebben een rustige en ingetogen vormgeving en worden ruimtelijk logisch geïntegreerd in het veld. Plaatsing gebeurt binnen het veld met een maximale hoogte van 150 cm boven het huidige maaiveld.
- De kleur van de zonnepanelen inclusief omlijsting is donker van kleur en mat. Voor het gehele zoekgebied geldt dat één soort in panelen en opstelling wordt gebruikt.
- Minimaliseer verharding: onderhoudswegen maken zoveel mogelijk gebruik van bestaande erftoegangswegen en er worden geen nieuwe parkeerplaatsen aangelegd.

Transformatorhuisjes worden ruimtelijk logisch geïntegreerd in het veld

Planproces en communicatie

- Uitwerking altijd in samenspraak met gemeente en directe omgeving.
- Rekening houden met het boerenerven aan de noordzijde en inrichtingsontwerp op participatieve wijze tot stand brengen.
- Zorg voor publieksvriendelijke en uitnodigende informatie over de toevoeging van PV-opstellingen zodat vanaf de Boerderijweg de veranderingen in het landschap geduid worden.

Beheer

- In het beheerplan wordt ook de monitoring en wijze van eventueel herstel van aangetaste landschaps-, natuur- en biodiversiteitswaarden beschreven.

Meekoppelkansen

- Recreatief gebruik van de Boerderijweg vergroten door verblijfsplek toe te voegen en toegankelijkheid van het landschap te vergroten door recreatieve routes via groenzones door te trekken naar het landschap.
- De natuurwaarden en bodemkwaliteit zouden kunnen worden verbeterd door bijvoorbeeld natuurvriendelijke oevers aan te leggen in samenspraak met het waterschap.
- Het gebied ten oosten van het zoekgebied is onderdeel van de ecologische verbinding tussen de Reeuwijkse Plassen en Nieuwkoopse plassen als onderdeel van het NatuurNetwerk Nederland (NNN): Natuurontwikkeling Abessinie Zuidzijderpolder door Staatsbosbeheer. Deze ecologische verbinding kan worden versterkt.
- Ontwikkeling van een aanleg- en beheerplan van inheemse, kruidenrijke vegetaties (zo laat en weinig mogelijk gemaaid)
- Eventuele waterbergingsopgaven kunnen gebruikt worden om de landschappelijke structuur te versterken, bijvoorbeeld door watergangen te verbreden of het waterpeil te verhogen in samenspraak met het waterschap.

Aanvullende bronnen:

- LED Methode Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE):
<https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/energie-en-landschap/energiemaatregelen-inpassen-met-oog-voor-het-landschap>
- De gedragscode Zon-op-Land van de solar sector:
<https://www.hollandsolar.nl/uploads/files/gedragscode-zon-op-land.pdf>
- Het natuurproject Abessinie Zuidzijderpolder:
https://veenweidengouwewiericke.nl/application/files/4416/1374/5183/rapport_website_Abessinie_Staand_20210104.pdf

Stichting Dorp, Stad & Land is sinds 1929 een onafhankelijke kennispartner van gemeenten in Zuid- en Zuidwest-Nederland. Dorp, Stad & Land toetst, onderzoekt, adviseert en inspireert op het gebied van architectuur, erfgoed, stedenbouw en landschap. Met een deskundig team van ruim zeventig adviseurs zet de organisatie zich in bij ca. zestig gemeenten voor het publieke belang van een aangename en aantrekkelijke leefomgeving.